

מדרשת בני

מבית מדרשו של
מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
בעל "שבט הלוי"

פסקים
ובירורי
הלכה

תשעה באב שחל ביום ראשון
ערב שבת חזון, שבת חזון,
מוצאי שבת,
יום ראשון תשעה באב

אב
תשפ"א

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל

דבורה הנביאה 15 בני ברק

טל. 03-5700279

פקס: 1533-5700279

אימייל: m0779219211@gmail.com

הרב משה שטיין

רב דקהל חסידים קרית הרצוג ב"ב

וראש כולל קרלין סטולין

בית הוראה

שע"י ביהמ"ד קהל חסידים קרית הרצוג

מיסודו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל

רחוב הרב אברמסקי 26 בני ברק

בימים ראשון - חמישי

בשעות 19.30-20.30

טל. 03-5780122

בשעות אחרות ניתן לפנות בפלאפון: 052-7613210

כל הזכויות שמורות

פרק א'

יום שישי - ערב שבת חזון

הכנות לשבת

- א. מי שרגיל להתרחץ ולחפוף ראשו במים חמים בערב שבת לכבוד שבת מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין, ולחפוף הראש בחמין בלא סבון^א. ואנשים שעובדים ומוזעים הרבה ואין יכולים להעביר הויעה בלי סבון, מותר עם סבון אבל במים צוננים בלבד^ב.
- ב. מותר לטבול לכבוד שבת למי שנוהג בכך כל ערב שבת. ואמר מרן זצ"ל שיהיו מי המקוה פושרים^ג.
- ג. מותר לקצוץ צפרניים^ד.
- ד. מותר לצחצח נעליים עם משחה^ה.
- ה. מעימת תבשיל של בשר לצורך הבישול מותרת^ו.

- א. מ"ב (סי' תקנ"א מ"ב ס"ק צ"ו - צ"ז). ולמי שעובד בחוץ וסובל מזיעה מרובה, ציין בשבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ז) להקל לפי הצורך.
- ב. שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ז) ע"ש באריכות.
- ג. מ"ב (ס"ק צ"ה) ושעה"צ (ס"ק צ"ח). וכן אמר מרן זצ"ל שהנוהג לטבול בכל שבת בבוקר מותר לטבול, ולא יהיו מי המקוה חמים אלא פושרים.
- ד. מ"ב (ס"ק כ').
- ה. שמעתי ממרן זצ"ל, ודעתו דגם בימי החול יש להקל למי שרגיל בכך, שאין זה בכלל גזירת כיבוס.
- ו. שמעתי מאאמור"ר הרה"ח ברוך בענדיט שטיין ז"ל ששמע ממרן זצ"ל, דאין זה בכלל טעימה האסורה משום שמחה. [וכ"כ בספר מקור חיים לבעל חוות יאיר. ובלקט יושר הביא דעות בזה]. וה"ה במבשל לצורך שאר סעודות מצוה מותר לטעום מעט לצורך הבישול.

- ו. המנהג המקובל כהיום כמעט ככל המקומות ללבוש בגדי שבת בשבת חזון כמו בכל שבת ומותר ללבושם בשעה שלובשם בכל ערב שבת^ז. וכן אין משנים בבית הכנסת בפרישת הפרוכת והמפות משאר שבתות השנה^ח.
- ז. חתן בשבת עליה לתורה ונער שנעשה בר מצוה בשבת זו לא ילבוש בגדים חדשים. וישתדלו ללבוש בגדיהם החדשים עב"פ בשבתות שלפני ר"ח ט.

שבת חזון

- ח. נהוג לעשות כליל שבת זו, שלום ובר כמו בכל שבת.
- ט. בכרית מילה יעשה הסעודה קודם מנחה.

- ז. בסי' תקנ"א ס"א כתב הרמ"א, אפילו בשבת של חזון אין מחליפין ללבוש בגדי שבת כ"א הכתונת לבד. ובמ"ב (סק"ו) הכתונת, שאינו לובש אלא מפני הזיעה, ומטעם זה מותר להחליף גם הפוזמקאות וזה מותר אפילו בשבת שחל בו ט"ב. ובק"ק וילנא נוהגין ע"פ הגר"א ללבוש בגדי שבת, ויש משנים בגד אחד. וכ"כ ר"י עמדין בשם אביו הגאון שצריך ללבוש בגדי שבת אפילו בשבת שחל בו ט"ב. [ובערוך השלחן כתב דבזמנם לא היה ניכר הפרש כ"כ בין בגדי שבת לבגדי חול, אבל בזמנינו שיש בגד מיוחד לשבת (שטריימל וכדו') הוה אבילות בפרהסיא אם ילבש בגדי חול וע"כ נשתנה המנהג].
- מ. מרן זצ"ל לבש בגדי השבת חוץ מהמכנסיים שלא החליף (כמו שהביא במ"ב ויש משנים בגד אחד). ושמעתי ממרן זצ"ל דמותר ללבוש בגדי שבת אחר הרחיצה בשעה שלובשם בכל ערב שבת ואפילו סמוך לחצות היום.
- ח. שם ברמ"א, אבל פורשין פרוכת של שבת. [וה"ה מפות ומכסאות, מ"ב ממהרי"ל] אם לא שאירע ת"ב בשבת ונדחה שאז אין פורסין פרוכת של שבת.
- ט. עיין מ"ב (סי' תקנ"א סק"ט). ועיין בתשובת מרן זצ"ל להלן במכתבי תורה סי' י"א.
- י. סי' תקנ"ב, במג"א ומ"ב (סק"ג).

י. שחרית - נוהגים כסדרי התפלה והניגונים בשבת זו כמו בכל שבת. ואין משנים בקרה"ת באיכה אשא לבדי, ובהפטורה בניגון של איכה, ולא בלכה דודי.

נהוג שהרב עולה לתורה למפטיר של חזון י"א

אומרים אב הרחמים אחר קריאת התורה ב.

מנחה - אין אומרים במנחה צדקתך י". ואין אומרים פרקי אבות. ולא יטייל בשבת זו י"ד.

יא. לימוד תורה מותר בשבת עד חצות היום, ואח"כ ילמד רק דברים המותרים במ"ב ט". [ובשו"ת כתב סופר מיקל ללמוד כרבים בשבת אחר חצות דברים המותרים במ"ב] טז.

יא. בשבה"ל (חי"א סי' ע"ד) כתב שבמג"א (סי' רפ"ב) כתב שהרב עולה למפטיר. ואין לרב לוותר ע"ז לבעל יא"צ, ומג' טעמים, הא' שיודע לקונן, הב' כבוד התורה, והג' כבוד הציבור שכבודם בגדולים. וזה אחד מתכסיסי הרבנות של החרדים הנהוגים בישראל, ע"כ.

יב. מ"ב (סי' תקנ"ב ס"ק ל') מא"ר.

יג. סי' תקנ"ב סי"ב ברמ"א.

יד. כתב הרמ"א סו"ס תקנ"ג. אין אומרים פרקי אבות, וכן לא יטייל ערב ת"ב. ובשע"ת (סק"ה) דאף כשחל עת"ב בשבת לא יטייל כל היום. ועיין להלן הערה ט"ו לגבי ת"ת בשבת זו.

טו. בשבה"ל (ח"ו סי' ע' ו') דהמג"א סו"ס תקנ"ג נסתפק ממתני אסור בזה. והדגמ"ר ודה"ח מקילים עכ"פ קודם חצות וכ"פ במ"ב (ס"ק י') והט"ז מיקל גם אחרי חצות, ועיין בביאורה"ל. ובשו"ת חת"ס (סי' קנ"ו) נוטה להחמיר גם קודם חצות. והיות ויש לחוש שיבואו לידי ביטול תורה כי אין רגילים ללמוד ב' ימים שלימים בדברים המותרים בט"ב, ע"כ נוהגים להקל עכ"פ לפני חצות כדעת הדגמ"ר והמ"ב.

טז. ע"ש אות ד', דבכת"ס (או"ח סי' ק"א) מתיר בשבת אחר חצות, אף דאסור בט"ב כאשר ביאר שם. משום דבעט"ב אין האיסור משום אבילות אלא משום דמהרהר בד"ת בלילה ממה שלמד ביום. וכיון דמשום אבילות ליכא גם חשש הרהור ליכא

- יב. שרים ומירות שבת כרגיל בכל הסעודות כולל בסעודה שלישית.
- יג. סעודה שלישית - אם חל ט"ב ביום ראשון, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שלחנו אפילו בסעודת שלמה בעת מלכותו. צריך להפסיק את האכילה מבעוד יום קודם שקיעת החמה. ונכון להודיע זאת להמון עם שלא יטעו שהוא כשאר שבת י"י.
- יד. במקום שנוהגים לסעוד סעודה שלישית בביהמ"ד עם קהל, לא ישבו בשבת זו, רק יאכל כל אחד בבית עם בני ביתו. ומותר לזמן על הכוס [ולשתות היין] קודם השקיעה י"י.

איסור הכנה מישבת לחול

- זו. מי שרוצה לקחת כדורים קודם הצום למניעת בחילות והקאות או להקלת הצום, יערבם במאכל או במשקה ומותר לקחתם בשבת. [ועדיף אם אפשר לערב כבר מערב שבת] י"ט.
- זו. מי שצריך ליקח כדורים ויכול לקחתם או בשבת או בצום, עיין בהערה כ. וא"צ לעשות הבדלה עבור שתית מעט מים כדלהלן.

בדברים הרעים לא שייך זה, עיי"ש. אבל אין מוסרים שיעור בדברים האסורים בט"ב, אפילו שיעור שהוא קבוע בשבת אחה"צ.

יז. שו"ע סי' תקנ"ב סעיף יו"ד. וכתב במ"ב (ס"ק כ"ג) בשם הטור ואסור למנוע מאכילת בשר ויין אע"ג דאין חיוב לאכול בשר בשבת מ"מ כיון שנמנע משום אבלות עבירה היא.

יח. במ"ב (ס"ק כ"ג) כתב, ולא ישב בסעודת חברים [מ"א]. ובספר בכור שור חולק ע"ז ודעתו דמי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודה זו עם חבריו ומנוע בשבת זו הוה כאכילות בפרהסיא. ולכו"ע מותר לאכול עם בני ביתו, ויכול לברך בזימון כיון שהוא שבת [א"ר], [וע"ע בדע"ת למהרש"ם]. וכן נהג מרן זצ"ל לאכול סדו"ש בבית ולא עם הציבור בביהמ"ד. אבל בישיבה אכלו הבחורים סדו"ש בחדר האוכל בצוותא.

יט. שמעתי ממרן זצ"ל.

כ. שבט הלוי (ח"י סי' פ"ד ו') לגבי ת"ב שנדחה שעדיף לקחתם בת"ב שנדחה

מבית תשעה באב שחל ביום ראשון לוי ה

- יז. אין להביא ספר קינות לביהכנ"ם בשבת אא"כ יעיין בו מעט בביהכנ"ם מבעוד יום^{כא}. וכן הנוהגים להחליף נעליהם לנעלי ת"ב אחר ברכו בביהכנ"ם, אין להם להביא נעלי ת"ב לבית הכנסת בשבת.
- יח. אסור להפוך את הספסלים בביהכנ"ם או להוריד את הפרוכת קודם צאת השבת^{כב}.
- יט. משקיעת החמה נאסר בכל האיסורים הנוהגים בת"ב, אכילה ושתייה רחיצה וסיכה, אבל אסור לנהוג סימני אבילות עד צאת השבת. וע"כ אין לנהוג אבילות בישיבה ע"ג קרקע וחליצת המנעל ופשיטת בגדי שבת, ומותר בכל אלו עד צאת השבת^{כג}.

פרק ב'

מוצאי שבת והלכות ת"ב

- א. בצאת השבת אומרים ברוך המבדיל בין קודש לחול. ופושטים בגדי שבת והולכים לביהכנ"ם בבגדי חול^א.
- מאשר לקחת בשבת, [ויל"ע בת"ב שאינו נדחה אם לקחת בשבת או"ד איסור תרופה בשבת כשאינו בזמנו חמור יותר].
- כא. כ"כ האחרונים לגבי לקיחת מגילת אסתר בפורים שחל במוצ"ש, [מחה"ש (סי' תרפ"ח סקי"ב), וקצש"ע (סי' קמ"א סי"ז)]. וכ"כ בכרם שלמה (סי' תקנ"ט), ובלחה"פ (על קצש"ע סי' קכ"ה) לגבי ת"ב].
- כב. במ"ב סי' תקנ"ג (סק"ו) עמ"ש השו"ע שחולצים המנעלים לאחר ברכו כתב, דאסור לשום סימן אבילות בשבת [הגר"א].
- כג. סי' תקנ"ג ס"ב ומ"ב (סק"ג ה'). [רחיצה כולל רחיצת ידיו עד הפרק. (ח"א כלל קל"ו ס"א)], ועי' שבה"ל (ח"ז סי' ע"ז א', שנדפס במכתבי תורה סי' י"א).
- א. שבה"ל (ח"ז סי' ע"ז א'). וע"ש דברמ"א מבואר דהמנעלים חולצים רק לאחר ברכו. אמנם המנהג שבאים לביהכנ"ס עם נעלי ט"ב. ומי שחולץ נעליו בביהכנ"ס לאחר ברכו לא יגע בהם בידיו שיהיה צריך ליטול ידיו, ובדיעבד אם נגע בידיו

ב. הנשים אסורות במלאכה עד שיאמרו ברוך המכדיל בין קדש לחול, ויש להזהירם על זה. ואח"כ יסירו את השיירים מהשלחן, ויסירו את מפות השבת מהשלחנות. [שטיפת כלים וכדומה אין לעשות אלא אחר חצות היום כדלהלן סעיף ו'].

ג. מכדילין בתפלה אתה חוננתנו כשאר מוצאי שבתותי. ואם שכח מלהכדיל א"צ לחזור ולהתפלל כיון שמכדיל על הכוס במוצאי ט"ב.

ד. אחר התפלה אומרים איכה וקינוח. וסדר קדושה ומתחיל מואתה קדוש, (ואין אומרים ובא לציון גואל) ואין אומרים ויהי נועם, ולא ויתן לך.

ה. מברכים קודם איכה בביהכ"ס, על ב' נרות מחוברים כאבוקה ברכת בורא מאורי האש. והנשים יכולות לברך בבית לעצמן. ואין מברכים ומריחים הבשמים.

ינקה ידו בכל מידי דמנקי, מ"ב (סק"ו). ובשעה"צ כ' ועיין בסי' ד' במג"א סקי"ז, והיכא דאי אפשר שאני.

ב. סי' תקנ"ו מ"ב (סק"ב).

ג. רמ"א סי' תקנ"ט ס"א.

ד. שו"ע סי' רצ"ד ס"ג.

ה. שו"ע ורמ"א סי' תקנ"ט ס"ב.

ו. סי' תקנ"ו מ"ב סק"א.

ז. עיין בשבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז ב') דדעת הביאור הלכה (סי' רצ"ו) שאין לנשים לברך ברכת בורא מאורי האש, ודעת השבה"ל דחייבות בברכת האש כמו שחייבות בהבדלה. והביא מכה"ח שם דאף אם מחמירות שלא לברך ברכת הבדלה, מ"מ ברכת האש ובשמים יכולות לברך כרגיל, וע"ש.

ח. סי' תקנ"ו בשעה"צ (סק"א). וכן בכרית שמנהג הספרדים לברך על הבשמים, אין עושין כן בת"ב. עי' שו"ע סי' תקנ"ט ס"ז, ומ"ב (סק"כ"ז). וש"ך יור"ד (סי' רס"ה ס"ק י"ב).

מלאכה במוצאי שבת וביום תשעה באב

- ו. נוהגים שלא לעשות שום מלאכה שיש בה שיהוי עד חצות היום^ט. וע"כ גם כשצריך לצורך הכנת מאכלים למוצאי הצום ישטוף את כלי הסעודה של שבת רק לאחר חצות היום. ואין לשטוף את הכית עד מוצאי ת"ב. אבל את המלית מותר לקפל במוצאי שבת.
- נוהגים שלא להכין צרכי סעודה למוצאי הצום אלא לאחר חצות היום^ז.

חיוב הבדלה להפטורים מהצום

- ז. חולים וכן מעוברות ומניקות שמותרים לאכול בתשעה באב, צריכים לעשות או לשמוע הבדלה לפני שיאכלו^י. וגם אשה תעשה לבתחלה הבדלה לעצמה ותשתה הכוס^{יב}. כמו כן יכול הבריא לעשות לחולה או לאשה הבדלה והיא
- ט. שו"ע סי' תקנ"ד סכ"ב ומ"ב (ס"ק מ"ג).
- י. סי' תקנ"ט בשעה"צ (ס"ק מ"ג). [ולגבי שחיטה ע"ש במ"ב (ס"ק ל"ט). דאין לשחוט למנהגינו שאין אוכלין בלילה בשר ובמקום הדחק יש להקל, אבל קודם חצות אין להקל במקום שנהגו איסור. ולצורך סעו"מ בלילה מותר לשחוט אפילו קודם חצות. וע"ש בשעה"צ].
- יא. שע"ת (סי' תקנ"ו סק"א) מברכי יוסף בשם תשובת כנה"ג, ומ"ב סי' תקנ"ט (ס"ק ל"ז) בשם דגמ"ר (לגבי בעל ברית).
- ובשע"ת שם הביא מברכ"י שדעתו נוטה קצת שיכול החולה שמבדיל להוציא ג"כ בני ביתו בהבדלה זו. (והביאו בשבה"ל ח"ח סי' קכ"ט א').
- והורה מרן זצ"ל שלא יעשה מיד במוצ"ש, אלא כשנצרך לאכול, כמש"כ בכה"ח (סי' תקנ"ו סק"ט ע"ש).
- יב. שבה"ל (ח"ז ס' ע"ז ד-ו). [ועיין בשבה"ל (ח"ד סי' נ"ד ז') שכ"כ לגבי מוצאי יוהכ"פ].
- ואמר מרן זצ"ל שלעת הצורך אפשר להקל לאשה בלא הבדלה מספק ספיקא (שהזכיר בס' צפנת פענח) דשמא נשים אינן חייבות כלל בהבדלה (עי' שו"ע סו"ס רצ"ו), ושמא כדעת הרמב"ן (מובא ברא"ש פ"ד דתענית סי' מ' ועיין בשבה"ל

- תשתה ויוצא גם הוא יד"ח הברלה בזה"י.
- ח. יעשו הברלה על מיין ענבים [או אם יש שכר שהוא חמר מדינה יבדילו עליו ובמקום שא"א בהנ"ל יעשו על יין] י"ד.
אם צריך רק מעימת מים א"צ להבדיל ומותר לשתות בלא הברלה טו.
- ט. חולה האוכל בת"ב ביום, יניח תפילין לפני שאוכל טז.
- י. מנחה - חולה וכדו' שאינו צם בת"ב אומר נחם בכונה ירושלים, אבל אינו אומר עננו י"ז.

ח"ח סי' קכ"ט) דכשחל ט"ב במוצאי שבת אין חיוב הברלה כלל, וכ"כ בשבה"ל (ח"ז סי' ע"ז ד').

יג. שבה"ל (ח"ח סי' קכ"ט א'), דנחשב בר חיובא לגבי הברלה ע"ש. [וכ"כ בכה"ח סי' תקנ"ו סק"ט מכמה פוסקים]. ובאות ב' הוסיף דגם באשה יש להקל שנחשבת בר חיובא, ואם שותה מההברלה יצא האיש המבדיל.

יד. עיין בשבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז ה') דאם יכול להבדיל על שכר [עייין להלן] פשיטא דחייב להבדיל ע"ז, ואם א"א יכול להבדיל על יין ע"ש. ושמעתי ממרן זצ"ל דמ"מ יבדיל על מיין ענבים ולא על יין. וכן שמעתי ממרן זצ"ל בשנים תש"נ - תש"ס שבזמן זה באר"י מיצים טבעיים [כמו שהיה מצוי פעם מיין תפוזים טבעין] וכן תה וקפה להלכה למעשה אין להחשיבם לחמר מדינה, וכן שמשקאות קלים כמו קולה אינם חמר מדינה. (ולגבי בירה לבנה אמר שנחשב לחמר מדינה, ובשנים עברו אמר שגם בירה שחורה היא חמר מדינה) ועניינים אלו משתנים עם הזמן ובין המדינות. [ובשם החזו"א זצ"ל אומרים שחשש שבאר"י שהיין מצוי, אין היום חמר מדינה כלל].

טז. שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ט).

טז. אף אם אוכל בכוקר, וכמ"ש בשבה"ל (ח"ט סי' קל"ג ב') דחולה האוכל בת"ב יניח תפילין קודם שיאכל דאסור לאכול קודם הנחת תפילין, ומה שאין מניחים בשחרית הוא רק ממנהגא.

יז. בביאור הלכה (סי' תקס"ה ס"א ד"ה בין) כתב דיחיד שאין מתענה אין לו לומר עננו בשום פנים. ואם אכל פת וחייב בברהמ"ז, עיין ברמ"א סי' תקנ"ז שמי שאינו

יא. קמן שהגיע לחינוך המנהג שאוכל מבלי לעשות הכדלה לעצמו י"ח.

ברית מילה פדיון הבן ובר מצוה

יב. ברית מילה - עושים הברית לאחר הקינות קודם חצות י"ט. ולובשים בשעת המילה אבי הבן (ואמו, ותמעט כתכשיטים) כגדי שבת ומותר להחליף הכתונת (כגדי זיעה). ואסורים בנעילת הסנדל וברחיצה כ. והאב מברך שהחיינו. ואם היולדת שם תשמע הברכה ותמעט מן הכוס, ואם אינה שם יברך ויתן לקמן לשתות כ"א.

יג. פדיון הבן, שזמנו ביום ראשון יום צום מ"ב, או שחל יום ל"א בשבת, יעשו את הפדיון כמ' באב עצמו, ויברך שהחיינו, (ומהיות טוב יעשו סמוך לערב) ואת הסעודה יעשו בלילה כב.

צם אומר נחם בברהמ"ז, ובמ"ב (ס"ק ה') הביא שי"א שאין לאומרו בברהמ"ז וסתימת הפוסקים כהרמ"א.

יד. עיין במ"ש בשבה"ל (ח"ז סי' ע"ז ו') [להלן במכתבי תורה (סי' י"א) בהוספת מרן זצ"ל, וכ"כ בשבה"ל (ח"י סי' קע"ז ד')] דלמעשה אין להבדיל].

יט. בשו"ע סי' תקנ"ט ס"ז, אם יש תינוק למול מלין אותו אחר שגומרים הקינות, ויש ממתניין למולו עד אחר חצות וכ' הרמ"א והמנהג כסברא ראשונה.

כ. בביאור הלכה (סי' תקנ"ט ס"ז ד"ה ומותר) כתב בשם בגדי ישע שאסור לנעול מנעלים שכיון שהוא אחד מחמשה עינויים מדינא דגמרא אסור לבטלו.

כא. שו"ע סי' תקנ"ט ס"ז ומ"ב (שם). ועיין בשבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז ג') לגבי רחיצה. ולובשים טלית כנהוג בעת המילה. [עיין שע"ת סי' תקנ"ה].

כב. עיין במ"ב (סי' תקנ"ט ס"ק ל"ח). ובשבט הלוי (ח"ו סי' ע' י"א) כתב דבשו"ת האלף לך שלמה (סי' שמ"ט) הביא משו"ת גור אריה יהודה (יו"ד סי' קט"ז) לפדות במוצאי שבת. והגרש"ק עצמו ס"ל דיעשה ביום סמוך לערב (והוא מהיות טוב, אבל מדינא מותר בשחרית). וכ' שאין חשש משום שהחיינו. ושכ"כ בדע"ת למהרש"ם (סי' תקנ"א ס"ז) לעשות הפדיון כמ"ב עצמו ולברך שהחיינו.

ולענין הצום עיין במ"ב שם די"א דהאב והכהן אינם צריכים להשלים התענית כמ"ב שנדחה (א"ר בשם מ"ט וע"ש בא"ר שמפקפק עליו בזה). ראה מ"ש לעיל

פרק ג'

מוצאי תשעה באב

תפלה והבדלה

- א. מקדשים את הלבנה במוצאי תשעה באב לאחר הבדלה עם מנעלים*.
- ב. עושה הבדלה על היין ואין אומר הפסוקים הנה א-ל ישועתי וגו', ואין מברך על נר וכשמים, [גם אם לא בירך על הנר במוצ"ש]. ומותר בשנה זו לשתות היין בעצמו וא"צ ליתנו לקמן ב.
- ג. אשה שבעלה מתעכב במוצאי הצום תעשה לעצמה הבדלה ותשתה הכוס ג. ושתית מים בלבד מותרת גם בלי הבדלה ד.

בברית דיש מחמירים להשלים התענית. וכתב במ"ב בשם ח"א ודוקא בפה"ב בזמנו, אבל שלא בזמנו, ואפילו היה יום ל"א בשבת, דאעפ"כ הוא שלא בזמנו, צריכים להשלים. [וכ"כ בשע"ת ע"ש].

- א. עיין בסי' תכ"ו ס"ב ברמ"א, שאין מקדשין הלבנה במוצאי ת"ב ושאר תעניות, לפי שאין שרויין בשמחה. וכ' במ"ב (ס"ק י"א) אבל דעת האחרונים דמקדשין אפילו במוצאי ת"ב, [באה"ט (בשם האריז"ל) ופר"ח וכן העתיק הח"א (שעה"צ סק"ח, ע"ש)] אלא דכתבו (ח"א) דצריך לטעום קודם, חוץ מיוהכ"פ מתוך ששמחין שיצאו בדימוס. (וכ' בשעה"צ (סק"ט) ובאליה רבה משמע שאם יש לו לקדש בציבור יכול לקדש עמהם אף שלא טעם משום ברכ עם וגו'. ומיהו במוצאי ת"ב צריך להזהר שלא לקדש בלי מנעלים, עכ"ד). וע"כ התאספו מאוחר יותר לקידוש לבנה. ונוהגים לרקוד כרגיל בקידוש לבנה.
- ב. מ"ב סי' תקנ"ו סק"ג מדגול מרבבה, וכן נוהגין למעשה. שבה"ל (ח"ו ע' ט) ע"ש.
- ג. שבט הלוי (ח"ד סי' נ"ד ז') לגבי יוהכ"פ.
- ד. שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ט ג').

מנהגי אבילות במוצאי ת"ב

ד. נהוג שלא להסתפר ולכבס ולהתרחץ במוצאי הצום עד חצות יום עשירי.
ה. וכן אין אוכלים בשר ואין שותים יין עד חצות היום ובסעודת מצוה מותר.

ה. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ד כתב, לאחר התענית מותר לספר ולכבס מיד. וכתב במ"ב (ס"ק ל"ו) וק"ו שמותר בבשר ויין. ובסי' תקנ"ח בשו"ע כתב, בט"ב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי. והרמ"א כתב ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר. וכתב במ"ב (סק"ג), וה"ה שלא לרחוץ במרחץ ולספר ולכבס עד חצות, (אחרונים בשם רש"ל). וכתב ע"ז בביאור הלכה (ד"ה עד חצות) דבמאמר כתב דמסתימת מרן ומור"ם כאן וכן ממ"ש לעיל סי' תקנ"א ס"ד משמע דאף ממנהג כשר לא אסור אלא בבשר ויין, אבל לענין רחיצה ותספורת לא החמירו. ומצאתי להרב השיורי שהתיר ג"כ, עכ"ל. ומ"מ קשה להקל בזה שכמה אחרוני זמנינו העתיקו ד"ז למעשה, ע"כ.

ומי שנוסע למרחקים למחרת ט"ב, כיון שהוא שעה"ד אפשר להקל לו לכבס במוצאי ט"ב. וכן רחיצה בשעת הצורך קל יותר במוצאי ט"ב מתשעת הימים. ל"ט במוצאי ת"ב לדעת הש"ך תחפוץ בער"ש (ביאור"ל סי' תקנ"א סט"ז ד"ה אם, ומ"ב סי' תקנ"ד ס"ק י"ח ממג"א), אמנם דעת מרן זצ"ל כהסד"ט (סי' קצ"ט סק"כ ד"ה בשו"ת) לחפוץ במוצאי ת"ב, ועי' שיעורי שבט הלוי סי' קצ"ט ס"ד אות ב'.

ו. כתב במ"ב (סק"ב), ופשוט דבסעודת מצוה מותרים כל הקרואים לאכול בשר ואפילו איננו קרובו דפשיטא דלילה הזו קילא מר"ח אב (מ"א ויד אפרים), דמר"ח אב יש קצת אבילות מדינא דגמ' שממעטין בשמחה ומו"מ, משא"כ בזה שמותר מדינא בכל. אך הסעודה שעושין בלילה שלפני החתונה במקום שאין משלחין באותו פעם סבלונות לא מיקרי סעודת מצוה, ולכן אין לאכול בשר (מ"א וכן מסיק א"ר ע"ש), וכ"ש שלא יהיה שם כלי שיר עד חצות יום עשירי. [ובנדחה יש להקל, פמ"ג]. ובא"ר כתב בשם זקנו מהר"ש ז"ל, שזה רק לשאר אנשים אבל לחתן והכלה ואביהם ואמם מותר לאכול בשר. כתב כנה"ג דטוב שלא לשמש

ותבשיל של בשר מותר. ואם דרכו לברך תמיד ברהמ"ז על הכוס מותר גם בלילה זו.^ז

ו. וכן אסור בשמיעת בלי שיר עד הצות"ה.

ז. וכן ברכת שהחיינו אין לברך^ט.

מטתו בליל יו"ד אם לא בל"ט או יוצא לדרך או בא מן הדרך, עכת"ד.

ז. בביאור"ל כתב אבל תבשיל של בשר מותר [מאמ"ר]. עוד כתב שם לענין כוס של ברהמ"ז אם דרכו תמיד לברך על כוס יין מותר גם בלילה זו ע"ש.

ח. שמעתי ממרן זצ"ל וכדמשמע ממג"א, ומ"ב (סק"ב).

ט. בשע"ת (סי' תקנ"ח סק"ב), והנוהגין שלא לברך שהחיינו מי"ז בתמוז גם בליל ויום עשירי אסור.

בעניני ת"ב שנדחה*

ב"ה כבוד תלמידי האהוב הה"ג המפואר ומושלם כש"ת
ר' משה בהר"ב שטיין שליט"א
אחדשה"ט וש"ת באהבה

אשר הציע לפני בדיני ט"ב שנדחה ליום ראשון כמו השתא, עיין מש"כ בעניי
בשורת שבט הלוי ח"ו סי' ע', וכב' העיר עוד בכמה דברים ואבא על סדר דבריו.
א. מתי יש לחלוץ המנעלים ובגדי שבת, אם לחלוץ בבית במוצש"ק ולבא
לביהכנ"ס בבגדי חול, או רק לחלוץ המנעלים בביהכנ"ס כמבואר ברמ"א סי'
תקנ"ג ס"ב ובגדי שבת אחרי התפילה.

מסתימת הפוסקים משמע דאין קפידה ללבוש בגדי חול, ובפרט אם כבר חל
לילה, דהקפידו רק על חליצת מנעלים לפני ברכו** כיון דקדושת שבת עדיין
נמשכת, וחליצת מנעלים סימן אבילות ממש, משא"כ חילוף בגדים, והרי לדעת
הרמ"א אפילו בשבת זה גופא אין ללבוש אלא בגדי חול.

ב. ברכת מאורי האש כ' המ"ב סי' תקנ"ו ס"ק א' לברך קודם איכה, וכ' כבודו
דצריך לדעת מה יעשו הנשים הנמצאות בביתן ואין שומעות בבית הכנסת
דבביאור הלכה סי' רצ"ו כ' שאין לנשים לברך על הנר, ובהבדלה עצמה הכריע
דיכולות להבדיל לעצמן כדעת הב"ח, ואף שמצדד דכיון שנסדרן יחד יכולות
לברך גם על האש מכ"מ כאן אין מסדרין יחד, ואיך יעשו את הברכה הזאת, וצידד
כבודו שגם הבעל לא יברך רק בבואו לביתו, ואז יוצא גם האשה בזה - א"ד מעל'.
לדידי בעניי לא שמיע לי דפשוט בעיני דכמו דחייבות בהבדלה עצמה כן
חייבות גם בברכת האש ובשמים, ולא זו בלבד אלא דכעת ראיתי בס' כף החיים
סי' רצ"ו הביא דגם אם מחמירות לברך הבדלה בלי שם ומלכות מכ"מ ברכת האש
ובשמים יכולות לברך כרגיל, ועכ"פ אין לשנות מנהג ישראל שכולם שומעים
ומברכים בבית הכנסת קודם האיכה והנשים אם יברכו - יברכו לעצמן בבית.

ג. לענין מילה בט"ב, משמעות הרמ"א סי' תקנ"ט ס"ח לאחר שגמרו הקינות
משמע אפילו קודם חצות, ומדינא מותר לאכול לבעלי שמחה אחר חצות, והמג"א
החמיר, ושאל מעל' להמתירין לאכול אם מתירין ג"כ רחיצה ונעילת סנדל, ואם
מתירין גם כשהברית קודם חצות, והעיר משע"ת שמתיר רחיצה גם קודם הברית
ע"ש סוס"ק ט"ו.

(* נדפס בשבה"ל ח"ז סי' ע"ז ונדפס כאן עם הוספות מכת"י.

** [ואם אמר ברוך המבדיל בין קודש לחול מותר כמ"ש מ"ב סי' תקנ"ג סק"ז].

הנה למעשה יראה מהפוסקים דמותו רק אחר חצות ומטעם י"ט דילי' הוא, וכיון שהטעם משום יו"ט דיליה א"כ גם נעילת הסנדל ורחיצה מותר, דאם התרנו אכילה החמורה מכ"ש הני - ומה דמוזכר בשע"ת רחיצה לפני המילה גם קודם חצות הלא טעמו בצידו משום נקיות המצוה - ומה שעושים לפעמים המילה קודם חצות, הלא טעמו פשוט משום דין זריזין מקדימין לעצם מצות מילה שאין עליו להפסיד מפני התענית.

ד. לענין עשית הבדלה כשחל ט"ב ביום א' דכ' הדג"מ סי' תקנ"ט דבעלי ברית אסורים לפני הבדלה, פשטות הדברים דגם חולה האוכל או מקרים ידועים של מינקת או מעוברת חייבים בהבדלה, וכ"ה סוגיא דעלמא. ולענין אשה תעשה לה הבדלה בעצמה, או לצורך לסמוך על הפוטרים אותה, והבעל יעשה במוצאי ט"ב כהלכה - או דלגבי נשים בלא"ה איכא דעות בחיוב הבדלה ידיהו נסמוך במקום דאי אפשר אשיטת הרמב"ן ברא"ש סוף תענית והובא גם בטור סי' תקנ"ד ובריטב"א סוכה נ"ד דאין הבדלה כלל על הכוס אחרי התענית ביום ראשון דכה"ג לא תקנו חכמים*).

ה. ובענין הבדלה על היין או שכר בט"ב - מש"כ כב' בשם הברכי יוסף סי' תקנ"ו דמתיר על היין שם אינו מבואר כלום מזה, - ופשוט דאם אפשר להבדיל על השכר חייב להבדיל ע"ז, ואם אי אפשר, והחולה צריך לאכול יראה להבדיל על היין דחיובא היא, ומעכב אכילת החולה, ואינו דומה לאיסור יין המוזכר בחז"ל בסעודה המפסקת.

ו. ואשר שאל בקטן האוכל אם יעשה הבדלה וכ' בשם המהרי"ל דיסקין דמבדיל מטעמא דחינוך וכב' הקשה דמה חינוך שייך בזה דהלא כשיגדל לא יאכל בט"ב.

ל. דכבר נכנס בגדר חינוך הבדלה בשבת פשוטה א"כ הוא בגדר חינוך הבדלה, אף דענין פרטי זה דהבדלה בט"ב לא שייך ביה חינוך אטו גדלותו. ועוד, דכיון דחולה שאב"ס מותר מעיקר הדין גם בגדולים וא"כ צריך לחנך לדעת סדר האכילה בט"ב כזה - (שמותר לאכול בו)**). (שבט הלוי ח"ז סי' ע"ז).

* הוספה בכת"י: שאלה: לגבי אשה ראיתי מובא עצה שיעשה לה הבעל הבדלה והיא תשתה, והבעל יצא ג"כ יד"ח בה, וא"צ לחזור ולהבדיל במוצאי ת"ב.

תשובה: זו עצה נכונה. [וע"ע מ"ש בזה בשבה"ל ח"ח סי' קכ"ט].

** הוספה בכת"י: ולמעשה לא ראינו נוהגים כן.

[זו"ל בשבט הלוי (ח"י סי' קע"ז ד') בענין הבדלת קטן בת"ב שנדחה (בח"ז סי' ע"ז ו') לא הי' כונתי למעשה אלא להשיב להשואל].

בית הוראה ~ זכרון מאיר

מיסודו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל

בעל "שבט הלוי" גאב"ד זכרון מאיר

ובנו מרן בעל מחשבת הלוי זצ"ל

בנשיאות מרן גאב"ד זכרון מאיר שליט"א

רח' הלפרין 13 בני ברק טל 03-5704432

בימי בין הזמנים בחודש מנחם אב

בין התאריכים י' - כ"ז

שעות בית ההוראה

לפנה"צ כרגיל 9.15 - 10.0

אחה"צ 18.00 - 19.00

החל מר"ח אלול

לפנה"צ כרגיל 9.15 - 10.0

אחה"צ 17.00 - 19.00

התודה והברכה לידידינו הנכבדים שתרמו להוצאת הגליון

לעילוי נשמת
רבינו מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ברוך בענדיט ב"ר יוסף מנחם ז"ל

הרה"ג יצחק חיימוביץ שליט"א

לעילוי נשמת
מרת חיה צביה ע"ה בת שיבדלח"ט הרה"ח צבי הכהן הי"ו

לעילוי נשמת
הרה"ח יצחק מרדכי ב"ר אברהם אלטר ז"ל פרוכטר

הרה"ח אברהם ביניק הי"ו